

Критерії оцінювання

1. Орієнтується в історичному часі й просторі (ГІО 1)

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії навчальних досягнень учнів
I. Початковий	1	Учень (учениця) з допомогою вчителя пояснює різницю між одиницями вимірювання історичного часу і співвідносить їх (рік – століття – тисячоліття, розрізняє відносно сталі та змінні об'єкти карти.
	2	Учень (учениця) розрізняє системи літочислення, з допомогою вчителя пояснює їх на прикладах, виокремлює основні елементи карти та пояснює їх значення.
	3	Учень (учениця) з допомогою вчителя розташовує події у хронологічній послідовності, укладає хронологічну таблицю, визначає на карті положення географічних об'єктів, культурно-історичних пам'яток, місця історичних подій, діє задля збереження довкілля.
II. Середній	4	Учень (учениця) з допомогою вчителя установлює послідовність історичних подій за допомогою лінії часу, визначає орієнтацію об'єктів відносно сторін світу, суб'єкта спостереження.
	5	Учень (учениця) з допомогою вчителя установлює одночасність подій в історичному просторі, тривалість подій, явищ, процесів та їхню віддаленість одні від одних (у межах теми), співвідносить дані карти з іншими джерелами інформації (розповідь учителя, текст книжки тощо).
	6	Учень (учениця) виявляє і розрізняє причини і приводи, результати і наслідки історичних подій, явищ, процесів, позначає розміщення об'єктів на карті, прокладає уявні маршрути, визначає відстані.
III. Достатній	7	Учень (учениця) описує перебіг історичних подій та визначає тяглість в історичному процесі, виявляє (з допомогою вчителя) і пояснює виклики, які стоять перед людиною, суспільством у різних природних середовищах, пояснює відмінності між громадським та особистим простором.
	8	Учень (учениця) наводить приклади історичних пам'яток та інших проявів присутності минулого в сьогоденні – топоніміка, лексика, фольклор, соціальні практики тощо, наводить приклади і пояснює призначення об'єктів громадського простору в минулому і сучасності.

	9	Учень (учениця) виявляє чинники, що впливають на заняття людей, спосіб ведення, господарства, соціальний устрій, клімат, географічне розташування, доступ до природних ресурсів.
IV. Високий	10	Учень (учениця) розрізняє природні, економічні, політичні, соціальні, технологічні та культурні зміни та наводить приклади впливу цих змін на життя людини і суспільства в минулому і теперішньому, зіставляє картографічну інформацію різних історичних періодів, наводить приклади впливу діяльності людини на довкілля в часі й просторі, взаємодії людини та природи.
	11	Учень (учениця) формулює запитання щодо можливого впливу тих чи інших подій на життя суспільства, окремих груп людей, пояснює потребу доступності громадського простору для людей з інвалідністю або маломобільних груп населення.
	12	Учень (учениця) пояснює, як погляди та потреби людей тепер і в минулому пов'язані з подіями їхнього життя, станом суспільства, дотримується визначених правил і пропонує за потреби зміни до них під час організації подорожей для пізнання пам'яток історії та культури, туристичних об'єктів, а також для прогулянок і відпочинку.

2. Працює з інформацією історичного змісту (ГЮ 2)

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії навчальних досягнень учнів
I. Початковий	1	Учень (учениця) розрізняє джерела інформації за видами (матеріальні/ нематеріальні, первинні/ вторинні, текстові-візуальні тощо), добирає приклади, які розкривають поняття/ терміни, що використовуються в межах теми.
	2	Учень (учениця) з допомогою вчителя порівнює однотипні пам'ятки історії, природи та культури, пояснює способи нагромадження та пошуку інформації, добирає інформацію за заданими критеріями.
	3	Учень (учениця) з допомогою вчителя використовує пошукові системи для отримання інформації, дізнається значення незнайомих слів, порівнює однотипні пам'ятки історії, природи та культури і пояснює їхнє значення.
II. Середній	4	Учень (учениця) розрізняє тексти соціального та історичного змісту, виокремлює основне і другорядне в тексті, з допомогою вчителя використовує у поясненнях інформацію з різних джерел, зокрема тексти та відеоматеріали, усноісторичні свідчення, музейні експозиції, власні спостереження тощо.
	5	Учень (учениця) пояснює і доцільно застосовує терміни, поняття, які ужито в запропонованих джерелах, визначає придатність отриманої інформації для добору аргументів за допомогою вчителя.
	6	Учень (учениця) формулює питання різного типу до тексту/ медіатексту, візуальних джерел, визначає риси/ ознаки артефакту (музейного об'єкта), писемного та візуального джерела, з допомогою вчителя формулює висновок, судження на основі наведених фактів.
III. Достатній	7	Учень (учениця) визначає тему і походження запропонованого джерела історичної та суспільної інформації, описує і характеризує за певним алгоритмом пам'ятку природи, історії та культури.
	8	Учень (учениця) застосовує критерії визначення достовірності інформації, послідовно викладає інформацію, будує виступ з дотриманням структури.

	9	Учень (учениця) формулює запитання щодо достовірності інформації з різних джерел, формулює судження про вчинки історичних осіб та сучасних діячів, події, явища, процеси, спираючись на отримані знання та власний досвід.
IV. Високий	10	Учень (учениця) розпізнає прояви маніпулювання інформацією на конкретних прикладах, Визначає значущість історичної та сучасної події для людини і суспільства.
	11	Учень (учениця) визначає ознаки, що пов'язують документи, артефакти (музейні об'єкти) та ілюстративний матеріал з історичним періодом (в межах теми), висловлює припущення стосовно можливого перебігу історичних подій.
	12	Учень (учениця) зіставляє джерела інформації з погляду достовірності та повноти, виявляє розбіжності в тлумаченнях минулого та сучасного на конкретних прикладах.

Виявляє повагу до гідності людини та соціальну активність (ГІО 3)

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії навчальних досягнень учнів
I. Початковий	1	Учень (учениця) з допомогою вчителя обґрунтовує унікальність та неповторність кожної людини, ставиться з повагою до гідності інших осіб, описує почуття, емоції та потреби, що мають інші люди, аналізує шкільні правила та процедури з погляду дотримання прав людини (у т.ч. недискримінації) та поваги до гідності людини.
	2	Учень (учениця) аргументує потребу спільних правил і законів, а також необхідність їх дотримуватися, з допомогою вчителя розрізняє та ідентифікує локальні, регіональні, національно-культурні спільноти, співвідносить себе з ними.
	3	Учень (учениця) адаптує свою поведінку до нових ситуацій, зважаючи на набутий досвід, гнучко та конструктивно взаємодіє з новими людьми, адаптується до нових місць та ситуацій.
II. Середній	4	Учень (учениця) переконує інших у перевагах поведінки, заснованої на повазі до прав людини і поваги до гідності людини, з допомогою вчителя описує та характеризує в цілому себе й інших за різними ознаками (інтереси, світогляд та ін.), обґрунтовує користь обміну досвідом та взаємонавчання, пояснює значення освіти в житті людини, бере участь у виборах до органів шкільного самоврядування, аналізує та оцінює їхню роботу.
	5	Учень (учениця) визначає, що влаштовує/ не влаштовує у знайомому оточенні, пропонує, як можна змінити те, що їй/ його не влаштовує, визначає негативні емоції та застосовує способи їх опановування та реакції на них, дотримується вимог щодо непорушення особистого простору інших людей, виявляє порушення права на особистий простір та протидіє цьому, критично осмислює ризики, пов'язані зі шкодою для довкілля.
	6	Учень (учениця) з допомогою вчителя описує соціокультурні практики різних спільнот, до яких належить, порівнює їх з іншими (вподобання у їжі, способи привітання та звертання до людей, формули ввічливості тощо), пояснює, як людина впливає на різні спільноти і державу своєю діяльністю, пояснює значення громадсько-політичних понять (зокрема демократія, свобода, права, право/ закон) з допомогою вчителя, застосовує відповідні поняття в порівняльному описі історичних та сучасних дій та подій.
	7	Учень (учениця) пояснює, чому і якими правами від

III. Достатній		народження наділена кожна людина, пояснює, як держава забезпечує реалізацію прав людини (зокрема дитини), обговорює важливість поваги прав людини усіма людьми, намагається зрозуміти краще своїх друзів, уявляючи, як та чи інша ситуація виглядає з їхнього погляду, зважає на емоції та почуття інших людей у своїй поведінці, визнає успіхи та досягнення інших людей, розрізняє повноваження органів влади і приватних осіб.
	8	Учень (учениця) називає порядок дій у випадку порушення прав дитини, обґрунтовує необхідність захищати права людини й громадянина та дотримуватися обов'язків громадянина, обґрунтовує небезпеку замовчування порушення прав людини, наводить приклади протидії таким порушенням.
	9	Учень (учениця) наводить приклади етнічного, релігійного, культурного та іншого розмаїття в Україні та світі у минулому і теперішньому, пояснює причини та наслідки розмаїття в сучасній Україні, аналізує культурне розмаїття України та світу, зіставляє культури, їхні цінності, традиції, спосіб життя, пояснює вплив вчинків окремої людини на її найближче оточення, місцеву громаду, Україну та світ, спільно з однолітками усвідомлено бере участь у громадських заходах, пояснює, що вдалося досягти при виконанні роботи, а що ні.
IV. Високий	10	Учень (учениця) висловлює власне судження про культурне розмаїття та його цінність для суспільства, виявляє зацікавленість переконаннями інших людей, взаємодіє з людьми з відмінними ідеями та цінностями, обговорює те, як громадяни та уряди можуть сприяти сталому розвитку.
	11	Учень (учениця) ідентифікує випадки дискримінації (у т. ч. утисків), булінгу (цькування) та визначає їх наслідки для особи і групи осіб, до якої ця особа належить, наводить історичні та сучасні приклади виявів дискримінації та її подолання, бере до уваги зміни, оцінює їхні ризики та переваги для власного життя та життя спільноти.
	12	Учень (учениця) виявляє мову ворожнечі, конструктивно реагує на випадки утисків, насилля та вияви нерівності або несправедливості, не замовчує їх, наводить приклади змін у житті суспільства, пов'язаних із різними чинниками; пояснює їхній вплив на людину, конкретні соціальні групи та суспільство в цілому у минулому та сьогоденні.